

Vladislav Vančura (1891 - 1942): Markéta Lazarová (1931)

1. Literární druh a žánr, literárněhistorický kontext, umělecký směr / tvůrčí skupina, údaje o autorovi ve vztahu k dílu;
2. Doba a místo (děje);
3. Zvláštnosti kompozice;
4. Hlavní postavy a jejich charakteristika;
5. Námět, témata, hlavní motivy;
6. Jazykové zvláštnosti;
7. Kulturní souvislosti.

Říká se, že lidský skutek je výrazem duše. Jaká odporná lež! To, co je v naší mysli neznámé a ukruté a vlčí, to krvavé strašení se mozku, jež způsobuje, že tělesná socha sama mává mečem, to zuření mysli a těla vedlo Alexandřinu ruku.

Stalo se, že Kristián zešílel. Válí se v ostruží. Horečka pokryla mu ústa boláky. Křičí a sípá, ale tyto zvuky nezní jako řeč a neslyším mezi nimi jména Alexandřina. Nešťastný Kristián! Jeho tvář se podobá tváři zatracencově. Je bledý, upírá oči na jedno místo. Toť pohled vrahů a bludařů a bezbožníků, toť pohled sýčka. Má psí koutky a chlemtavou hubu kancovu, má ostrý a pohybující se nos proklatce, jenž pozbyl jasného rozumu. Lomí rukama a křičí a křičí.

Zajisté nepochybujete, že se shovívavost svaté Trojice odvrátila od toho člověka. Alexandru pak šálil hněv a zhrzení. Je ukrutnější než vy o sílu svého hněvu. Pokročila zvedajíc obušek, neptala se a nic neuvažovala a v úžasu či vzteku vedla ránu na neduživcovi hlavu. Kristián padl a leží, drže sepjaté ruce u svých úst. Za krátkou chvíli zemřel.

Sotva však zemřel, úděsné okouzlení bylo zrušeno. Alexandra prohlédla a vidí opět Kristiána tak, jak býval. Vidí, že je spanilý a přesličný, vidí, že zhřešila, a hrozné trápení a něžná láska ji vrhá k nohám mrtvoly. Objímá bezduché tělo a pláče, mrtvý pokyvuje hlavou a dvě slzy se derou ze štěrbin jeho víček.

Jaká prohra, ó, geniové řeči! Ti dva milenci nerozmlouvávali, neboť jeden neznal mateřštiny druhého, byli němí, a držíce se v loktech, mluvivali jen vzdycháním a polibky a stiskem těla. Jak nevýmluvný je jazyk, jak nevýmluvné je básnictví lásky!

Slyšte však varhany žalu. Smrt vytrhla jejich jazyky jako z ostruží. Vdova a vražednice rozmlouvá jazykem národů a mrtvý píše své odpuštění prstem na rubáš.

: